

Streszczenie popularnonaukowe

Projekt „Polisemiczna teoria nazw własnych” wpisuje się w pewien szczegółowy nurt badań z zakresu filozofii języka oraz lingwistyki. Jego realizacji przyświeca cel, polegający w szczególności na zaproponowaniu oryginalnej teorii semantyki nazw własnych, traktowanych jako pewien lingwistyczny typ wyrażenia (np. Jan Kowalski, Mount Everest). Tego typu wyrażenia języka uznaje się często jako służące do wskazywania pojedynczych przedmiotów (odpowiednio: określonej osoby lub szczytu). To, w jaki sposób te przedmioty są wskazywane stanowiło przedmiot historycznej debaty, w której Gottlob Frege sugerował, że przedmiot (odniesienie) wyznaczany jest przez tzw. sens nazwy (*Sinn*). Z kolei zwolennicy semantyki bezpośredniego odniesienia (jak David Kaplan w tekście z 1989 roku pt. „Demonstratives”) sugerowali, że przedmiot ten wskazywany jest właśnie bezpośrednio (bez pośrednictwa fregeowskiego sensu), jedynie za pomocą społecznej konwencji łączącej nazwę z przedmiotem poprzez akt nadania tej nazwy.

Tym, co pozostaje wspólne tak dla deskryptywistów (czyli zwolenników poglądu Fregego), jak i zwolenników semantyki bezpośredniego odniesienia, jest skupienie się na referencyjnej funkcji nazw własnych, tj. właśnie na tym, że służą one do odnoszenia się do pojedynczych przedmiotów. Tymczasem współcześnie m.in. Tyler Burge wskazał na takie rodzaje użyć nazw własnych, które są niereferencyjne. Otóż nazwy własne podlegają m.in. pluralizacji (np. “W mojej klasie są dwie Agnieszki”), w języku angielskim łączą się z rodzajnikami (“An Alfred Russell joined the club today”, “The Alfred who joined the club today was a baboon”), a także podlegają kwantyfikacji (“Niektóre Kaśki są fajne, a niektóre nie”).

Jakkolwiek poprawność takich niereferencyjnych użyć nazw własnych wydaje się bezdyskusyjna, czemu towarzyszą interesujące zjawiska językowe, przez długi czas były one co do zasady ignorowane tak przez filozofów, jak i lingwistów. Dopiero na początku XXI wieku tzw. predykatywiści (np. Ora Matushansky, Delia Graff Fara), zgadzając się z Tylerem Burgem, zaczęli bronić poglądu, zgodnie z którym nazwy własne są tak naprawdę predykatami we wszystkich swoich wystąpieniach, powiązanych tak z referencyjnymi, jak i niereferencyjnymi ich użyciami. W konsekwencji postulują oni istnienie jednego mechanizmu semantycznego dla nazw własnych, wspólnego ich użyciom referencyjnym, jak i niereferencyjnym.

W ramach niniejszego projektu opracowana zostanie semantyka konkurencyjna dla poglądu predykatywistów. W miejsce jednego mechanizmu semantycznego zasugerowane zostaną różne mechanizmy, odpowiadające różnym rodzajom użyć nazw własnych. W rezultacie, celem projektu jest rozwinięcie zaproponowanej przez Gail Leckie „polisemicznej teorii nazw własnych”. Teoria ta, w odróżnieniu od teorii bronionej przez predykatywistów, pozwala zachować pewne referencyjne intuicje względem zwykłych użyć nazw własnych (takich, w których nazwa odnosi się do konkretnej, pojedynczej rzeczy). Rozwinięcie tej teorii będzie polegało na zasugerowaniu mechanizmów semantycznych dla wszystkich zidentyfikowanych rodzajów użyć nazw własnych.